

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
Кафедра обліку і оподаткування**

АННА САФАРОВА

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Методичні рекомендації до практичних занять

Луцьк - 2025

УДК 33:340.6(072)

С 21

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № ____ від _____ 2025 р.)

Рецензенти:

Проць Н. В., к.е.н., доцент кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки

Сафарова А. Т.

С 21 Економічна експертиза: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025. 25 с.

Методичні рекомендації містять питання для обговорення на практичному занятті, завдання для виконання на практичних заняттях та приклади їх розв'язування, рекомендовану літературу.

Рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» денної та заочної форм здобуття освіти.

УДК 33:340.6(072)

© Сафарова А. Т., 2025

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Структура освітнього компонента.....	5
Практичне заняття 1	6
Практичне заняття 2.....	8
Практичне заняття 3.....	11
Практичне заняття 4-5	13
Практичне заняття 6-7	15
Практичне заняття 8.....	17
Практичне заняття 9-10	19
Рекомендована література.....	23

ВСТУП

Освітній компонент «Економічна експертиза» належить до переліку вибірових за освітнім рівнем - бакалавр та спрямований на формування у студентів системи знань щодо функціонування економічної експертизи та вироблення практичних навиків стосовно її організації і проведення.

Мета освітнього компонента – вивчення сутності економічної експертизи як об'єкта дослідження та набуття навичок проведення економічної експертизи та оформлення її результатів.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є вироблення практичних навичок щодо здійснення економічної експертизи, складання відповідних підсумкових документів для правоохоронних органів при вирішенні цивільних, господарських і кримінальних справ.

Згідно з освітньо-професійною програмою здобувачі освіти в результаті вивчення освітнього компонента «Економічна експертиза» набудуть таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.
- СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

Програмні результати навчання (ПРН):

– ПРН02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

– ПРН06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

– ПРН08. Розуміти організаційно - економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Навчально-тематичний план освітнього компонента для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і оподаткування» представлено у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Організація економічної експертизи						
Тема 1. Сутність економічної експертизи	20	1	2	16	1	РЗ/К / 14 балів
Тема 2. Теоретичні основи економічної експертизи та порядок її проведення	20	1	2	16	1	РЗ/К / 14 балів
Тема 3. Методичне забезпечення економічної експертизи	20	1	2	16	1	РЗ/К / 14 балів
Тема 4. Організація економічної експертизи	23	1	4	16	2	РЗ/К / 14 балів
Разом за змістовим модулем 1	83	4	10	64	5	56 балів
Змістовий модуль 2. Методика економічної експертизи						
Тема 5. Дослідження первинних документів експертом	24	2	4	16	2	РЗ/К / 14 балів
Тема 6. Експертне дослідження реєстрів обліку та звітності	22	2	2	16	2	РЗ/К / 14 балів
Тема 7. Висновок експерта: поняття, призначення та оцінка	21	2	4	14	1	РЗ/К / 16 балів
Разом за змістовим модулем 2	67	6	10	46	5	44 бали
Залік						100
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1. Сутність економічної експертизи

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо теоретичних основ економічної експертизи.

Питання для обговорення

1. Сутність та необхідність економічної експертизи.
2. Суб'єкти судово-експертної діяльності.

Навчальні завдання

Завдання 1. Дати визначення термінам.

Вихідні дані: 1) Суд; 2) Управління державної охорони України; 3) Контроль; 4) Державна санітарно-епідеміологічна служба; 5) Органи прокуратури; 6) Спеціальні знання; 7) Органи внутрішніх справ; 8) Органи служби безпеки; 9) Військова служба правопорядку у Збройних Силах України; 10) Економічне правопорушення; 11) Митні органи; 12) Муніципальний контроль; 13) Незалежний контроль; 14) Органи державної податкової служби; 15) Внутрішньогосподарський контроль; 16) Органи і установи виконання покарань; 17) Слідчий ізолятор; 18) Кримінальна справа; 19) Досудове розслідування; 20) Вирок суду; 21) Цивільно-правові відносини; 22) Судовий позов; 23) Касаційна скарга.

Зразок виконання завдання:

Електронна ідентифікація - процедура використання ідентифікаційних даних особи в електронній формі, які однозначно визначають фізичну особу, юридичну особу або представника фізичної чи юридичної особи. Дозволені для використання технології для ідентифікації платників податків в електронному кабінеті платника податків визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику

Завдання 2. Віднести кожне з наведених тверджень до виду діяльності, який воно характеризує: держаудит, аудит, економічна експертиза.

Твердження для виконання:

1. Проведення зустрічної перевірки можливе лише з дозволу замовника.
2. Підставою для проведення є постанова органу слідства.
3. Завданням є сприяння збереженню державної власності, попередження і профілактика зловживань.
4. Здійснюється на добровільних засадах.
5. Контроль примусовий, здійснюється за розпорядженням вищих органів.
6. Є слідчою дією, яка проводиться після порушення кримінальної справи.
7. Здійснюється на договірних засадах.
8. Дослідження обмежується матеріалами кримінальної або цивільної справи.
9. Проводиться тільки після здійснення господарської операції.
10. Особа-виконавець не може здійснювати ніяких самостійних дій щодо збору та отримання додаткових матеріалів.
11. Посадова особа має право вилучати документи, опечатувати місця зберігання матеріальних цінностей, коштів і документів.
12. Спосіб доведення протиправних дій осіб, проти яких порушено кримінальну справу.
13. За необхідністю складовою процесу може бути інвентаризація, у результаті проведення якої складається інвентаризаційний опис.
14. Здійснюється за планом роботи контролюючого органу без погодження з керівником підприємства, що перевіряється.

15. Предметом вивчення є господарські операції підприємства, що стали об'єктом розслідування правоохоронних органів.
16. У результаті перевірки складається акт.
17. Проводиться на недержавних підприємствах за ініціативою правоохоронних органів.
18. Використовує способи та методичні прийоми лише документального контролю.

Завдання 3. Вибрати з наведеного переліку характерні ознаки економічної експертизи. Відповідь оформити у форматі: 1., 2.,.....

Дані для виконання:

1. Підставою для її проведення є постанова слідчого або ухвала суду.
2. Завданням є збереження державної власності та запобігання зловживань.
3. Проводиться на договірних засадах.
4. За результатами перевірки складається акт або довідка про перевірку.
5. Призначається після порушення кримінальної чи цивільної справи.
6. Проводиться аудитором.
7. Експерт-бухгалтер самостійно збирає матеріали для проведення експертизи.
8. Права та обов'язки експерта-бухгалтера чітко визначені нормативними актами.
9. Дослідження експерта-бухгалтера обмежується питаннями, поставленими особами або органами, що призначили судово-бухгалтерську експертизу.
10. Основною метою є перевірка фактичної наявності та стану об'єкта контролю.
11. Одним із завдань є встановлення міри покарання за вчинені правопорушення.
12. При її проведенні існує можливість присутності суб'єкта дослідження під час допиту свідків.
13. В ході дослідження може проводитися інвентаризація за погодженням із керівником підприємства, документи якого перевіряються.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 2. Теоретичні основи економічної експертизи та порядок її проведення

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо порядку проведення економічної експертизи.

Питання для обговорення

1. *Предмет і об'єкти економічної експертизи*
2. *Завдання, функції та принципи економічної експертизи.*
3. *Класифікація економічних експертиз.*
4. *Етапи проведення економічної експертизи.*

Навчальні завдання

Завдання 1. Дати визначення термінам.

1) Слідчий; 2) Об'єкт економічної експертизи; 3) Спрощена форма обліку; 4) Принцип незалежності судового експерта; 5) Принцип повноти; 6) Принцип об'єктивності; 7) Принцип; 8) Комісійна економічна експертиза; 9) Установчі документи; 10) Дозвільні документи; 11) Досудова економічна експертиза; 12) Індивідуальна економічна експертиза; 13) Позовна заява; 14) Розпорядчі документи; 15) Спеціальні об'єкти економічної експертизи; 16) Авізо; 17) Договір; 18) Головна книга; 19) Попереднє розслідування; 20) Протокол; 21) Рахунок-фактура; 22) Акт взаємо звірки розрахунків.

Завдання 2. Визначити, які з наведених завдань належать до завдань економічної експертизи. Відповідь оформити у форматі: 1,2,5.....

Вихідні дані:

1. Консультування суб'єктів підприємницької діяльності з питань організації бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та удосконалення методів управління; 2. Перевірка та підтвердження за даними документів розміру недостач або лишків товарно-виробничих запасів і грошових коштів, визначення періоду й місця їх виникнення; 3. Перевірка дотримання правил і умов зберігання майна на підприємстві. 4. Встановлення документальної обґрунтованості вимог позивача та заперечень відповідача в частині, що стосується вартості позову; 5. Розробка заходів із усунення виявлених під час дослідження недоліків і зловживань; 6. Встановлення винних осіб у виявлених порушеннях і визначення міри їх покарання; 7. Визначення суми матеріального збитку, завданого вчиненими правопорушеннями та злочинами (розкраданнями); 8. Надання інформації зовнішнім користувачам про реальне фінансове становище підприємства; 9. Надання об'єктивного висновку щодо достовірності фінансової звітності; 10. Встановлення відповідності вимогам чинних нормативних актів відображення здійснених господарських операцій в бухгалтерському обліку.

Завдання 3. Визначити вид економічної експертизи, призначеної судом за порушеною кримінальною чи цивільною справою, у кожному з наведених випадків виходячи з таких класифікаційних ознак:

- 1) залежно від кількості експертів, залучених для проведення експертизи;
- 2) за послідовністю проведення експертизи.

Вихідні дані:

1) Проти керівництва ТзОВ «Зоря» порушено кримінальну справу за обвинуваченням у несвоечасності та неповноті сплати податків до бюджету. Оцінивши зміст зібраних матеріалів за справою, що розслідується, слідчий прийняв рішення про призначення економічної експертизи. Експертизу доручено провести експерту-бухгалтеру А. П. Корчевському.

2) За матеріалами справи, що розглядається у суді, за обвинуваченням ПП С. М. Самолюка у недоплаті податків до бюджету, призначена економічна експертиза. У результаті ознайомлення з висновком експерта-бухгалтера слідчий встановив, що експерт-бухгалтер дослідив не всі поставлені перед ним питання. У зв'язку з цим слідчий призначив економічну експертизу повторно.

3) Під час проведення повторного розслідування за справою, порушеною за обвинуваченням головного бухгалтера ТзОВ «Конті» О. В. Сидорчука у необґрунтованому використанні підзвітних сум, призначена економічна експертиза. Для проведення експертизи залучено експерта-бухгалтера П. А. Мирного та експерта-почеркознавця Р. К. Домальчука.

4) За кримінальною справою, порушеною проти керівника ПАТ «Меркурій» щодо невивплати та затримки у виплаті заробітної плати працівникам комбінату, слідчим призначено економічну експертизу. У зв'язку з наданням для дослідження 15 томів кримінальної справи до проведення економічної експертизи залучено трьох експертів-бухгалтерів Волинського НДІСБ: А. П. Собчука, П. В. Миронова, В. І. Тарасенка.

Завдання 4. Необхідно визначити, на якому з етапів економічної експертизи проводяться наведені заходи та дослідити послідовність проведення заходів на кожному із етапів. Відповідь оформити наступним чином: Підготовчий етап - 1, 5, 10...; Організаційно-методичний етап - 2, 7, 9...; Дослідний етап - 3, 8, 12...; Етап узагальнення і оцінки результатів експертизи - 4, 11, 15...

Вихідні дані:

- 1) Оцінка достатності документів для проведення економічної експертизи.
- 2) Прийняття рішення про проведення економічної експертизи.
- 3) Визначення необхідності проведення економічної експертизи.
- 4) Підбір нормативно-правових актів, необхідних для проведення економічної експертизи.
- 5) Винесення постанови про призначення економічної експертизи.
- 6) Вибір експерта-бухгалтера для проведення експертного дослідження за кримінальною чи цивільною справою.
- 7) Видача завдання експерту-бухгалтеру для проведення дослідження.
- 8) Ознайомлення обвинуваченого та його захисника з постановою про призначення економічної експертизи.
- 9) Попередження експерта-бухгалтера про кримінальну відповідальність.
- 10) Надання експерту-бухгалтеру документів для дослідження.
- 11) Розробка методики проведення економічної експертизи.
- 12) Вивчення експертом змісту завдань, винесених на економічну експертизу.
- 13) З'ясування експертом-бухгалтером можливості дати відповіді на поставлені перед ним питання.
- 14) Вивчення наданих експерту-бухгалтеру документів за змістом і повнотою.
- 15) Ознайомлення експерта-бухгалтера з матеріалами наданої йому кримінальної або цивільної справи.
- 16) Оформлення експертом-бухгалтером клопотання про надання йому додаткових матеріалів для дослідження.
- 17) Присутність експерта-бухгалтера при допиті свідків та обвинувачених.
- 18) Надання пояснень експертом-бухгалтером положень наданого ним висновку.
- 19) Складання плану-графіку проведення економічної експертизи.
- 20) Подання експертом-бухгалтером до органу або особи, що призначили економічну експертизу, документів про неможливість проведення ним дослідження.

Завдання 5. Згрупувати об'єкти економічної експертизи за видами: загальні та спеціальні. Відповідь оформити у форматі: загальні - 1, 2, спеціальні - 4, 8,

Вихідні дані:

Наказ про призначення і письмове зобов'язання (договір) про матеріальну відповідальність касира
Розпорядження керівника чи розпорядження компетентного органу
Установчі документи підприємства
Висновок експерта-технолога
Позовна заява
Технічний паспорт легкового автомобіля
Виконавчий лист
Інвентарні списки основних засобів
Авансований звіт
Договори на передачу (отримання) в оренду основних засобів
Заява працівника про звільнення з роботи
Акт приймання-передачі основних засобів
Договір на банківське обслуговування
Свідоцтва на право користування майном, природними ресурсами, ліцензії
Протокол про внесення об'єктів нематеріальних активів до статутного капіталу та погодження їх вартості
Постанова про арешт майна
Прибутковий касовий ордер
Акт податкової перевірки
Видатковий касовий ордер
Опис інвентарних карток основних засобів
Платіжна відомість
Акт взаємозвірки розрахунків
Товарний чек
Акти введення в експлуатацію основних засобів
Порівняльна відомість інвентаризації основних засобів
Вимога-доручення
Чек на отримання готівки та його корінець
Розрахунки бухгалтерії амортизаційних відрахувань
Регістри з обліку операцій з нематеріальними активами
Виписки з акредитивного рахунку
Висновок експерта-криміналіста
Розрахунки розподілу загальновиробничих витрат
Ухвала суду про призначення почеркознавчої експертизи
Відомість зведеного обліку витрат на виробництво
Договір купівлі-продажу матеріалів, додатки до нього
Накладні
Головна книга
Журнали та відомості
Розрахунки бухгалтерії розподілу витрат майбутніх періодів
Договір купівлі-продажу вантажного автомобіля
Акти (відомості) з інвентаризації незавершеного виробництва
Книга реєстрації цінних паперів
Рахунки-фактури
Акт ревізії
Кошторис підприємства

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема 3. Методичне забезпечення економічної експертизи

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо методичного забезпечення економічної експертизи.

Питання для обговорення

1. *Методика економічної експертизи та її особливості.*
2. *Використання загальнонаукових методів в економічній експертизі.*
3. *Спеціальні методи дослідження та їх використання експертом-бухгалтером.*

Навчальні завдання

Завдання 1. Дати визначення термінам.

1) Випадок (Позитивне зобов'язання); 2) Синтез (Дозвіл); 3) Заборона (Законодавство); 4) Моделювання (Відповідач); 5) Індукція (Система права); 6) Система законодавства (План); 7) Підстава (Кодекс); 8) Опис (Кримінально-процесуальний кодекс); 9) Цивільно-процесуальний кодекс України (Господарсько-процесуальний кодекс України); 10) Гіпотеза (Галузь права); 11) Стохастичний аналіз (Графік); 12) Майнові відносини (Немайнові відносини); 13) Цивільні правовідносини (Правочин); 14) Господарське право (Господарська діяльність); 15) Трудові відносини (Кримінальне право); 16) Майнова шкода (Звичайні закони); 17) Підзаконний акт (Указ); 18) Розпорядження (Інструкції); 19) Декрети (Постанови); 20) Презумпція невинності (Правова держава); 21) Суб'єкт призначення економічної експертизи (Суб'єкт проведення економічної експертизи); 22) Самовідвід (Відвід).

Завдання 2. Визначити способи документального контролю, які можуть бути використані експертом-бухгалтером для виявлення наведених невідповідностей.

Вихідні дані:

Невідповідність реквізитів підприємства та печатки на податковій накладній.

У прибутковому касовому ордері відсутній підпис керівника.

Сировина, що надійшла від постачальника, не відображена в обліку.

Витрачання меншої кількості сировини на виробництво продукції, ніж це передбачено за нормами.

Включення у відомість на видачу заробітної плати прізвища працівника, який був прийнятий на роботу лише в наступному місяці.

Підпис одержувача на видатковому касовому ордері не відповідає справжньому.

Загальний підсумок по платіжній відомості не відповідає сумам оплати праці, наведеним у ній.

Дані платіжної відомості не відповідають даним табелів обліку використаного робочого часу (по окремих працівниках).

Видача готівки з каси оформлена видатковим касовим ордером не встановленої форми.

При розрахунку внесків до фондів соціального страхування застосовано неправильні ставки відрахувань.

Невідповідність даних матеріального звіту про витрачання сировини та матеріалів даним складського обліку.

В авансовому звіті відсутні номер і підпис підзвітної особи.

В порівняльній відомості, складеній за результатами інвентаризації, неправильно відображено підсумок.

Несвоєчасне оприбуткування готівки в касу.

Відображення в акті виконаних робіт таких обсягів, на які не оформлені наряди.

За результатами інвентаризації в порівняльній відомості неправильно розраховано суму природного убутку.

Списання природного убутку на товари за завищеними нормами.

Підсумок по авансовому звіту не відповідає записам наданих виправдовуючих документів про витрачені підзвітні суми.

У платіжній відомості підроблено підпис отримувача заробітної плати.

Операції з отримання готівки в банку неправильно відображені в обліку.

Завдання 3. Визначити предмет економічної експертизи за справою. Назвати можливі об'єкти дослідження експерта-бухгалтера. Назвати способи дослідження документів, які необхідні експерту-бухгалтеру для відповіді на поставлені перед ним питання. Дати відповідь на поставлені перед експертом-бухгалтером питання.

Вихідні дані:

У Любомльському районному суді розглядається справа за позовом ТзОВ «Веселка» щодо стягнення з комірника А. П. Василенка компенсації збитку в розмірі 25000 грн. 00 коп. (сума визначена бухгалтером підприємства), нанесеного товариству нестачею цукру на суму 7000 грн. Однак А. П. Василенко не згоден з сумою збитку – вважає її завищеною – і подав до суду прохання призначити економічну експертизу.

Суддя М. О. Михайличенко виніс рішення про призначення економічної експертизи для задоволення клопотання.

Перед експертом-бухгалтером О. Т. Коробчуком поставлено питання: чи правильно визначена підприємством сума збитку, нанесеного нестачею ТзОВ «Веселка»?

Завдання 4. Дати відповіді на поставлені перед експертом-бухгалтером питання. Вказати, які способи може використовувати експерт-бухгалтер при дослідженні поставлених перед ним питань.

Вихідні дані:

При проведенні інвентаризації на ПАТ «Електро» станом на 01.09.2024 р. виявлено нестачу електророзеток на суму 10000 грн. За даним фактом порушено кримінальну справу.

У процесі розслідування встановлено, що нестача матеріальних цінностей мала місце раніше, але приховувалася. Так, за результатами проведеної інвентаризації станом на 01 грудня 2024 року нестача в розмірі 20000 грн. прихована шляхом здійснення приписок в інвентаризаційних описах; у результаті проведеної інвентаризації станом на 01 грудня 2023 р. виявлено нестачу в розмірі 5000 грн., яка прихована шляхом здійснення приписок в описі на суму 2000 грн., та складання документів на списання електророзеток зі складу – 3000 грн.

За результатами інвентаризації станом на 01 грудня 2022 р. нестачі виявлено не було.

Для вирішення суперечностей та встановлення реальних обставин справи слідчим призначено економічну експертизу, на вирішення якої поставлено наступні питання: яка загальна сума нестач матеріальних цінностей на складі станом на 01.09.2024 р.?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4-5

Тема 4. Організація економічної експертизи

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо організації економічної експертизи.

Питання для обговорення

1. Підстави призначення економічної експертизи.
2. Порядок призначення економічної експертизи.
3. Планування роботи експерта-бухгалтера.

Навчальні завдання

Завдання 1. Вибрати з наведеного переліку ті положення, що характеризують права експерта-бухгалтера, та ті, що характеризують його обов'язки.

Вихідні дані:

1. З'явитися за викликом органу, який призначив економічну експертизу.
2. Ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмету економічної експертизи та необхідні для відповіді на питання слідчого чи суду.
3. Прийняти для проведення економічної експертизи матеріали кримінальної чи цивільної справи, надані експерту-бухгалтеру керівником експертної установи відповідно до постанови слідчого чи ухвали суду.
4. Подавати клопотання про надання додаткових документів до органу або особи призначення економічної експертизи.
5. Провести повне дослідження та скласти обґрунтований і об'єктивний висновок у письмовій формі.
6. Зазначати у висновку виявлені під час проведення економічної експертизи факти, які мають суттєве значення для справи та з приводу яких йому не були поставлені питання.
7. Подавати скарги на дії особи або органу, у провадженні яких перебуває справа, якщо ці дії порушують його права.
8. Не розголошувати даних попереднього розслідування під загрозою кримінальної відповідальності.
9. Одержувати винагороду за проведення судової експертизи, якщо її проведення не є службовим обов'язком.
10. Виступати в суді для захисту чи роз'яснення положень наданого висновку.

Завдання 2. Необхідно з наведеного нижче переліку вибрати повноваження Центральної експертно-кваліфікаційної комісії та Експертно-кваліфікаційної комісії науково-дослідних інститутів судової експертизи. Відповідь оформити в таблиці наступної форми:

Вихідні дані:

1. Проводить атестацію фахівців підприємницьких структур і громадян з метою надання свідцтва судового експерта.
2. Приймає кваліфікаційний іспит у кандидатів на здобуття кваліфікації експерта-бухгалтера працівниками державних установ судової експертизи.
3. Розглядає питання дисциплінарної відповідальності судових експертів, що працюють у державних, підприємницьких структурах або одноосібно.
4. Розглядає клопотання складене безпосереднім керівником експерта-бухгалтера, який підлягає атестації, та документи, що додаються до клопотання.
5. Допускає експерта або відмовляє йому в допуску до атестації.
6. Приймає кваліфікаційний іспит у кандидатів на здобуття кваліфікації судового експерта-бухгалтера серед осіб, які працюють одноосібно.

7. Визначає порядок і умови підвищення кваліфікації експертів-бухгалтерів.
8. Організує попереднє рецензування поданих рефератів і проектів висновків кандидатами на здобуття кваліфікації судового експерта.
9. Залучає до складу комісії з проведення атестації кандидатів на здобуття кваліфікації судового експерта спеціалістів Міністерства юстиції.
10. Продовжує строк дії свідоцтва судового експерта.

Завдання 3. Необхідно скласти план-графік проведення економічної експертизи на основі наведених даних.

Вихідні дані:

Постановою слідчого РВ УМВС Ратнівського району у Волинській області від 15 жовтня 2022 року призначена економічна експертиза за кримінальною справою № 221 за обвинуваченням головного бухгалтера АТП № 34 у розкраданні готівки шляхом викривлення даних про нараховану заробітну плату водіям.

На вирішення експерта-бухгалтера поставлено наступні завдання:

1. Розрахувати компенсацію за втрату частини заробітної плати всім працівникам підприємства (150 осіб) за період з 2020 по 2021 року.
2. Перевірити висновки ревізії щодо необґрунтованого нарахування заробітної плати будівельній бригаді шляхом завищення тарифних розцінок;

Для проведення експертизи залучено експертів-бухгалтерів Д. В. Данилова, С. О. Собченка, К. К. Кирилюка. Строк проведення експертизи – з 16.10.22 р. до 27.10.22 р.

Завдання 4. Необхідно визначити, яких документів не вистачає в справі для проведення економічної експертизи та заповнити клопотання про надання додаткових матеріалів.

Вихідні дані:

На вирішення економічної експертизи, призначеної постановою слідчого № 12 від 15.02.2023 року за кримінальною справою № 418, поставлено питання про те, чи підтверджуються висновки ревізора щодо розміру необґрунтовано списаних підзвітних сум директора І. К. Іващука та бухгалтера С. О. Сіренко та необґрунтовано оплачених витрат на відрядження до м. Краків.

У якості об'єктів дослідження експерту-бухгалтеру надані наступні документи:

авансові звіти з виправдовуючими документами (накладними, квитанціями на проїзд) за період з 01.01.2020 р. по 01.01.2023 р.;

видатковий касовий ордер і прибутковий касовий ордер за період з 01.01.2020 р. по 01.01.2023 р.;

облікові реєстри за період з 01.01.2020 р. до 01.01.2023 р.;

акт ревізії від 31.12.2023 р.;

висновок експерта-почеркознавця.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6-7

Тема 5. Дослідження первинних документів експертом

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо дослідження первинних документів.

Питання для обговорення

1. *Поняття документу та його призначення.*
2. *Вивчення первинних документів експертом-бухгалтером*

Навчальні завдання

Завдання 1. Дати визначення термінам.

1) Реквізити (Підчистки документів); 2) Факти господарського життя (Змивання документів); 3) Інтелектуальна підробка (Фіктивні документи); 4) Попередній контроль (Бланк документа); 5) Навмисні викривлення (Ненавмисні викривлення); 6) Докази (Підпис); 7) Електронний підпис (Оперативний аналіз); 8) Недостовірні (недоброякісні) документи (Печатка); 9) Штамп (Господарська операція); 10) Нормативна перевірка (Прийоми господарського контролю); 11) Безтоварні документи (Грошові документи); 12) Розслідування (Спосіб відновлення кількісно-сумового обліку); 13) Документальний контроль (Контрольне порівняння залишків); 14) Спосіб зустрічної перевірки (Пересортування); 15) Спосіб хронологічної перевірки (Товарно-транспортні документи); 16) Доцільність операцій (Безтоварність операцій); 17) Достовірність операцій (Однорідність операцій); 18) Дослідча перевірка (Зловживання); 19) Експертна оцінка (Комірник); 20) Сума збитку (Міжінвентаризаційний період); 21) Платіжна відомість (Акти виконаних робіт); 22) Особові рахунки (Матеріальні цінності).

Завдання 2. Визначити об'єкти дослідження у кожній із наведених ситуацій. Вказати, які прийоми контролю були використані експертом-бухгалтером при дослідженні документів. Визначити, чи правомірно експерт-бухгалтер застосував ці методи дослідження та вказав у висновку ці порушення? Відповідь обґрунтувати.

Вихідні дані:

У висновку експерта-бухгалтера відмічено наступні виявлені ним порушення в оформленні касових документів:

- у деяких прибуткових касових ордерах відсутні підписи головного бухгалтера, а в деяких видаткових касових ордерах – підписи голови спілки. Крім того, у кількох видаткових касових ордерах не проставлені паспортні дані, які отримували готівку;

- серед заповнених прибуткових касових ордерів експерт-бухгалтер виявив кілька з відірваними корінцями. Через це у своєму висновку він висловив думку про те, що окремі посадові особи використовують корінці прибуткових касових ордерів для фіктивного підтвердження придбання у господарстві матеріальних цінностей, використання автомашин, однак, інші докази на підтвердження таких фактів не виявлено;

- у прибутковому касовому ордері № 258 від 19 квітня 2024 р. значиться сума 11108 грн. 34 коп., а у відомості, що додається до нього, – 11198 грн. 34 коп. У кримінальній справі міститься пояснення касира, який стверджує, що це описка;

- у видатковому касовому ордері № 896 від 25 листопада 2024 р. немає підпису особи, якій видано гроші, – членові спілки О.К. Осинякові. Факт отримання грошей О.К. Осиняк підтвердив, а відсутність підпису в касовому ордері пояснив тією обставиною, що замість нього гроші отримав його син О.К. Осиняк. Він на той час хворів;

- за період з 10 травня до 30 травня 2024 р. касові ордери замість касира М.К. Мельник підписані бухгалтером М.К. Манюк, яка тимчасово виконувала обов'язки касира через чергову відпустку М.К. Мельник. Розпорядження про тимчасове виконання

бухгалтером М.К. Манюк обов'язків касира відсутнє, відсутній також належно оформлений акт про передачу каси під її повну матеріальну відповідальність;

- при звірянні видаткового касового ордера № 345 від 10 липня 2024 р. із даними особових рахунків, платіжною відомістю № 8 експерт-бухгалтер виявив передачу грошей касиром членові спілки Ч.К. Чумаку в сумі 50 грн., касир пояснив це як помилку при підрахунках;

- усі прибуткові й видаткові касові ордери нумерує касир, вона ж складає журнал № 1.

Завдання 3. Дати відповідь на поставлене перед експертом-бухгалтером питання, здійснивши всі необхідні розрахунки.

Вихідні дані:

При проведенні перевірки на державному підприємстві «ЛуцькКонтакт» встановлено, що завищення обсягу виконаних робіт з ремонту приміщення цеху становило 3672 м3. Це стало причиною безпідставної виплати заробітної плати в сумі 250616 грн.

За цим фактом працівниками районного відділу внутрішніх справ порушено кримінальну справу.

Обвинувачувані – керівник, головний бухгалтер і головний технолог ДП «ЛуцькКонтакт» з обвинуваченнями не погоджуються і подали слідчому клопотання про призначення економічної експертизи.

Прокопенко П.О. вирішив задовольнити прохання обвинувачуваних і призначив економічну експертизу, на вирішення якої поставив: чи правильні висновки ревізії щодо завищення обсягу виконаних робіт і переплати заробітної плати ДП «ЛуцькКонтакт» працівникам, які виконували ремонт?

Із наявних у справі актів виконаних робіт з ремонту приміщення цеху випливає, що за період січень-грудень 2024 р. виконано робіт обсягом 8673 м3.

Згідно з даними акту контрольного обміру від 03 березня 2025 р. обсяг фактично виконаних робіт становить 5001 м3.

При визначенні розміру безпідставно нарахованої заробітної плати було співставлено обсяги робіт, зазначені в нарядах, на підставі яких складені акти виконаних робіт із обсягами робіт згідно з актом контрольного обліку. результати дослідження первинних документів, актів виконаних робіт і акту контрольного обліку експерт-бухгалтер узагальнив у розрахунку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема 6. Експертне дослідження реєстрів обліку та звітності

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо дослідження реєстрів обліку та звітності

Питання для обговорення

1. Дослідження облікових реєстрів бухгалтерського обліку..
2. Методика дослідження звітності експертом-бухгалтером.

Навчальні завдання

Завдання 1. Оцінити достатність документів, наданих для дослідження експерту-бухгалтеру, для відповіді на поставлені перед ним питання; дати відповіді на поставлені перед експертом-бухгалтером питання.

Вихідні дані:

У Шевченківському районному суді м. Києва розглядалася цивільна справа за позовом МП «Обрій» до громадянина С. О. Соколенка (що раніше працював завідувачим складом МП «Обрій») щодо стягнення із С. О. Соколенка привласнених коштів МП «Обрій», отримуваних ним під звіт. Розглянувши обставини справи та надані МП «Обрій» документи, суддею Г. А. Галкою призначено економічну експертизу.

Перед бухгалтером-експертом П. О. Павленко для вирішення поставлено наступні питання:

Чи допускалося С. О. Соколенком, завідувачим складом, нецільове використання підзвітних коштів, які він отримував у липні 2024 р.?

Чи допускалася видача коштів підзвіт С. О. Соколенку без здачі ним звіту за попередньо отримані суми авансів?

У матеріалах судової справи, наданій експерту-бухгалтеру для дослідження, містилися:

- витяги із відомості до журналу 3 обліку розрахунків з підзвітними особами (за розрахунками з підзвітною особою – завідувачим складом С. О. Соколенком);
- прибуткові та видаткові касові ордери;
- посвідчення на відрядження;
- авансові звіти С. О. Соколенко;
- накладні та прибуткові ордери складу.

За свідченнями головного бухгалтера та наданими на розгляд суду матеріалами підприємства у результаті проведеної інвентаризації встановлено, що канцелярських товарів на кінець звітного періоду на складі не залишалось, за звітний період вимоги на відпуск зі складу канцелярських товарів не оформлялися.

Завдання 2. Назвати способи та прийоми встановлення експертом фактичних обставин справи; відповісти на поставлені експерту-бухгалтеру питання, узагальнюючи дані, отримані в процесі дослідження.

Вихідні дані:

За фактом реалізації овочів і фруктів у магазині «Квітка» та присвоєння грошових коштів від проведених операцій, працівниками Маневицького РВВС проводиться попереднє розслідування.

У результаті проведених інвентаризацій за призначенням слідчого станом на 10 серпня і 30 серпня 2024 р. залишків овочів, фруктів, готівки в магазині та палатці не виявилось. Грошові кошти за відомістю чи видатковим касовим ордером на потреби палатки за цей період не видавалися.

Слідчий, К. В. Комаров проаналізувавши зібрані у процесі дослідження матеріали попереднього слідства, для підтвердження чи спростування факту зловживань, у яких підозрювалася К. О. Костюченко – завідувача складом магазину, призначив економічну експертизу.

Перед експертом-бухгалтером Б. А. Батоговою слідчим поставлено наступні питання:

1. Чи приймалися К. О. Костюченко овочі та фрукти від постачальників магазину без їх документального оформлення?
2. Чи реалізувалися невідфактуровані овочі та фрукти К. О. Костюченко через палатку магазину «Квітка»? Якщо так, то коли і в якій кількості?
3. Чи у повному обсязі оприбутковувалася виручка палатки від реалізації овочів до каси магазину «Квітка»?

Експерту-бухгалтеру для відповіді на поставлені питання надано кримінальну справу, в якій містилися наступні документи з даними про рух овочів, які надійшли від СТОВ «Рільництво».

Витяги з касової книги магазину «Квітка». Відповідно до даних цих документів виручка від реалізації товарів магазину складала, грн

Завдання 3. Дати відповідь на поставлене перед експертом-бухгалтером питання.

Вихідні дані:

У районному суді м. Дубно розглядається господарський спір за позовом обласної дирекції акціонерного комерційного банку (ОД АКБ) «Світ» до ТзОВ «Український рушник». ОД АКБ «Світ» вимагає від ТзОВ «Український рушник» погасити заборгованість з наданого банком кредиту, за нарахованими відсотками за користування кредитом, а також сплатити пеню за несвочасне виконання зобов'язань. У зв'язку з незгодою товариства із зазначеними вимогами ОД АКБ «Світ», подано до суду клопотання щодо призначення економічної експертизи.

Перед експертом-бухгалтером Т. К. Тихонюком поставлено питання: чи правильно в бухгалтерському обліку ТзОВ «Український рушник» за 2023 р. відображено заборгованість перед ОД АКБ «Світ» за отриманим кредитом і відсотками?

Для дослідження експерту-бухгалтеру надано:

кредитний договір № 291/200-03 від 30.12.2022 р., укладений між ОД АКБ «Світ» і ТзОВ «Український рушник», про надання кредиту строком на один рік в сумі 8040 грн. під 30 % річних за складною схемою нарахування відсотків. Умовами договору передбачено зарахування кредиту на поточний рахунок ТзОВ «Український рушник» в кінці першого місяця кожного кварталу однаковими сумами протягом року, погашення заборгованості ТзОВ «Український рушник» за основною сумою кредиту та відсотками – в кінці кожного кварталу. В договорі обумовлено, що за прострочення встановлених договором термінів погашення заборгованості за кредитом і відсотками позичальник сплачує кредитору пеню в розмірі 5 % за кожен день прострочення;

розрахунки бухгалтера ТзОВ «Український рушник» суми зобов'язань за одержаним кредитом і відсотками за його користування за 2023 р.

облікові регістри – журнал 3 і відомість 3.5 аналітичного обліку розрахунків за іншими операціями (до рахунку 68) ТзОВ «Український рушник» за 2023 рік.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9-10

Тема 7. Висновок експерта: поняття, призначення та оцінка

Мета заняття – закріпити лекційний матеріал щодо правильності складання висновку експерта-бухгалтера.

Питання для обговорення

1. Висновок експерта-бухгалтера, його структура.
2. Дослідження і оцінка висновку експерта-бухгалтера.

Навчальні завдання

Завдання 1. Оцінити достатність матеріалів кримінальної справи для відповіді на поставлені перед експертом-бухгалтером питання;

дати відповідь на питання поставлені перед експертом-бухгалтером;
результати дослідження узагальнити у висновку експерта-бухгалтера.

У процесі дослідження використовувати таблиці.

Вихідні дані:

За матеріалами порушеної слідчим прокуратури кримінальної справи щодо розкрадання матеріалів на ТзОВ «Фієста» призначено економічну експертизу.

Перед експертом-бухгалтером було поставлено наступне питання:

1. Чи мали місце невідповідності облікових і фактичних даних щодо наявності виробничих запасів на складі ТзОВ «Фієста» у період з 01 січня 2024 р. та 01 квітня 2024 р.

У кримінальній справі, наданій експерту-бухгалтеру для вирішення поставлених перед ним питань, містилися наступні документи для проведення експертного дослідження

- прибуткові документи з обліку руху товарно-виробничих запасів складу ТзОВ «Фієста» за період з січня 2024 р. по 01 квітня 2024 р.;

- інвентаризаційні описи станом на 01 січня 2024 р. та 01 квітня 2024 р.

Завдання 2. Визначити, які питання будуть відноситися до кожного з видів економічної експертизи. Відповідь оформити у таблиці.

Таблиця 1

Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського обліку і звітності»	Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.2 «Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій»	Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.3 «Дослідження документів фінансово - кредитних операцій»

Вихідні дані:

Чи підтверджується документально встановлена за актом інвентаризації нестача (надлишки) грошових коштів у касі на суму на підприємстві на певну дату?

Чи підтверджується документально нестача товарно-матеріальних цінностей, встановлена за актом інвентаризації на підприємстві, в кількісних та вартісних показниках на певну дату?

Чи підтверджується документально нестача основних засобів на підприємстві в кількісних та вартісних показниках?

Чи підтверджується документально розмір безпідставно виплаченої та списаної по касі підприємства заробітної плати з урахуванням даних, наданих органом (особою), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), та висновків почеркознавчої

експертизи про те, що підписи в платіжних документах про одержання заробітної плати (номер відомості, період) учинені не особами, які в них зазначені?

Чи обґрунтовано відшкодовано за певний період витрати на відрядження? Якщо так, то у якій сумі?

Чи підтверджуються документально висновки перевірки у частині, що стосується завищення обсягу і вартості виконаних робіт, з урахуванням висновків інших видів експертиз?

Чи підтверджується документально заявлений у позовних вимогах позивача розмір заборгованості за поставлені підприємству товарно-матеріальні цінності, виконані роботи (надані послуги) за договором за певний період, у тому числі з урахуванням висновків інших видів експертиз?

Як основні економічні показники (ліквідності, платоспроможності і прибутковості тощо) фінансово-господарського стану (найменування організації) на дату укладання або закінчення терміну дії угоди (реквізити) характеризують господарсько-фінансову діяльність (найменування організації)?

Чи підтверджується документально сума внеску до статутного фонду (найменування організації або учасника) та розрахунок розміру частини майна, що підлягає поверненню особі, яка вибула зі складу засновників (зазначається дата виходу)?

Чи підтверджується документально розмір необґрунтованого заниження (несплати) орендної плати (найменування організації) у сумі (зазначається сума) за період (зазначається період), визначений в акті перевірки контролюючого органу або у позовних вимогах? Якщо так, - у якій сумі?

Чи підтверджується документально постачання (товарів, робіт, послуг) за умовами договору закупівлі, укладеного між підприємствами з урахуванням додаткових угод та статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі» у кількості (зазначається кількість) на суму (зазначається сума)?

Чи підтверджуються документально висновки акта перевірки щодо нецільового використання бюджетних коштів, отриманих підприємством (найменування) за бюджетною програмою (назва програми)?

Чи підтверджуються документально висновки акта перевірки щодо відповідності вимогам чинного законодавства документального оформлення операцій (найменування установи) з надання кредитів, повноти нарахування і сплати відсотків та інших платежів за користування кредитами позичальником (найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи) за кредитною угодою (номер, дата)?

Чи відповідає перелік документів, наданих банку підприємством (найменування) для отримання кредитних коштів за кредитною угодою, чинному Положенню про кредитування?

Чи відповідає метод нарахування банком процентів за депозитним договором вимогам законодавства про депозитні операції банку або іншої фінансової установи?

Чи підтверджується документально розмір збитків банку, визначений в акті перевірки (зазначається суб'єкт контролю), внаслідок необґрунтованої видачі, неповернення кредиту за угодою (номер, дата)?

Чи підтверджується бухгалтерськими та первинними документами нецільове використання кредитних коштів за угодою (номер, дата)?

Чи відповідає наявний у матеріалах справи розрахунок заборгованості позичальника (зі сплати процентів за кредит та погашення основної суми боргу) перед банком умовам укладеного між зазначеними сторонами кредитного договору та розрахунковим документам щодо видачі та погашення кредиту за цим кредитним договором?

Чи відповідає метод нарахування банком процентів за кредитним договором (реквізити договору) вимогам Положення про кредитування банку (найменування установи)?

Чи підтверджується первинними документами та даними бухгалтерського обліку банку внесення вкладником (П.І.Б.) грошових коштів у сумі (зазначається сума) за депозитним договором (номер, дата)?

Чи підтверджується документально зазначене в акті контролюючого органу заниження об'єкта оподаткування за певний період і донарахування до сплати податків та обов'язкових платежів до бюджету (зазначається яких)?

Чи відповідають визначені та задекларовані підприємством доходи за певний період наданим первинним документам та вимогам Податкового кодексу України?

Чи відповідають визначені та задекларовані витрати підприємством за певний період наданим первинним документам та вимогам Податкового кодексу України?

Чи підтверджуються документально витрати підприємства за певний період, що формують собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг?

Чи підтверджується документально та нормативно відображення у податковому обліку підприємства нарахування амортизації за певний період?

Чи підтверджуються документально обсяги господарських операцій та проведення розрахунків з нерезидентами за певний період?

Чи підтверджуються документально висновки акта органу податкового контролю про завищення підприємством заявленої суми бюджетного відшкодування з податку на додану вартість за певний період?

Чи підтверджується документально визначений об'єкт оподаткування з доходів, виплачених підприємством нерезиденту, із джерелом їх походження з України у зазначеному в акті перевірки періоді?

Чи підтверджується документально розрахунок пенсійних виплат громадянину (прізвище, ім'я, по батькові), проведений установами Пенсійного фонду України за період (зазначається період)?

Чи мали місце ознаки доведення до банкрутства, фіктивного банкрутства, прихованого банкрутства станом на певну дату за результатами аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства?

Чи підтверджуються документально висновки акта перевірки щодо наявності у підприємства (найменування) заборгованості з виплати заробітної плати станом на (зазначається дата)?

Чи підтверджується документально та нормативно розрахунок дивідендів до виплати, здійснений підприємством (найменування) власнику корпоративних прав (найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи) за період (зазначається період)?

Чи підтверджуються документально висновки, зазначені в акті перевірки контролюючого органу (номер, дата) щодо завищення обсягів державної закупівлі (назва товарів, робіт, послуг) на суму (зазначається сума) порівняно з умовами договору (номер, дата), укладеного за результатами конкурсних торгів?

Чи підтверджуються документально висновки акта перевірки контролюючого органу (номер, дата) щодо необґрунтованого перерахування бюджетних коштів на суму (зазначається сума) з урахуванням висновків інших видів експертиз?

Завдання 3. Визначити, які завдання відносяться до кожного з видів економічної експертизи. Відповідь оформити у таблиці.

Таблиця 2

Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського обліку і звітності»	Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.2 «Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій»	Судово-економічна експертиза за спеціальністю 11.3 «Дослідження документів фінансово - кредитних операцій»

Вихідні дані:

Основними завданнями експертизи є визначення:

документальної обґрунтованості оформлення банківських операцій з відкриття рахунків, руху грошових коштів на рахунках;

документальної обґрунтованості оформлення та відображення в обліку операцій з видачі, використання та погашення кредитів;

документальної обґрунтованості оформлення та відображення в обліку банків їх фінансово-господарської діяльності;

відповідності відображення фінансово-господарських операцій банків вимогам нормативних актів з ведення обліку і подання звітності;

документальної обґрунтованості відображення фінансово-господарських операцій щодо нарахування та сплати банками податків та їх відповідності даним обліку та звітності, чинному законодавству;

документальної обґрунтованості проведення операцій за депозитними вкладками у банківських та інших фінансових установах.

документальної обґрунтованості розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів на підприємствах, в установах, організаціях і їх структурних підрозділах (далі - підприємство) періоду їх утворення;

документальної обґрунтованості оформлення операцій з одержання, зберігання, виготовлення, реалізації товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, основних засобів, надання послуг;

документальної обґрунтованості відображення в обліку операцій з основними засобами, товарно-матеріальними цінностями, грошовими коштами, цінними паперами та іншими активами;

документальної обґрунтованості відображення в обліку операцій з нарахування та виплати заробітної плати, інших виплат;

документальної обґрунтованості, задекларованої платником податку бази оподаткування податком на прибуток підприємств, та суми податку, що підлягає сплаті за певний звітний період, визначеної органом податкового контролю;

документальної обґрунтованості формування платником податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість, визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті, та суми податку на додану вартість, заявленої до бюджетного відшкодування;

документальної обґрунтованості окремих елементів податків та зборів, визначених платником у відповідних деклараціях (розрахунках, звітах).

проведення аналізу показників фінансово-економічного стану (платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості тощо) підприємства/організації;

структури майна та джерел його придбання;

визначення: документальної обґрунтованості розрахунків з дебіторами і кредиторами;

документальної обґрунтованості аналізу складу витрат;

документальної обґрунтованості розрахунків плати за оренду майна;

документальної обґрунтованості розрахунків частки майна у разі виходу учасника зі складу засновників підприємства;

документальної обґрунтованості розрахунків втраченого заробітку (від несвоєчасної виплати компенсації заподіяної шкоди у разі втрати працездатності та в інших випадках);

документальної обґрунтованості цільового витрачання бюджетних коштів;

документальної обґрунтованості розрахунків втраченої вигоди;

документальної обґрунтованості розрахунків економічного показника майнової шкоди (збитки, втрачена вигода), проведених суб'єктами фінансово-господарського контролю, органами досудового розслідування або заявлених у позовних вимогах;

документальної обґрунтованості здійснених фінансово-господарських операцій із придбання товарів, робіт, послуг за бюджетні кошти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Кримінально-процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
6. Податковий кодекс України: закон України від 08.01.2017 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Про судову експертизу: закон України від 25.02.1994 р. № 4038 – XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. №996 XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
10. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
11. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах. Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>
12. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
13. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>

Додаткова

14. Гуцаленко Л. В., Михальчишина Л. Г., Сидорчук В. М., Пентюк І. К. Економічна експертиза: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 352 с.
15. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: монографія за заг. ред. д-ра екон. наук., проф. М. Лучка. Тернопіль, ЗУНУ, 2021. 308 с.
16. Морозова О. С. Сутність дефініції «економічна експертиза». *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 28–32. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2021/6.pdf
17. National Association of Forensic Economics. URL: <https://www.nafe.net/PersonifyEbusiness>

Інтернет-ресурси

18. Український центр судових експертиз. URL: <http://www.ucse.com.ua/ukr/expertise/2/>
19. Реєстр атестованих судових експертів. URL: <https://rase.minjust.gov.ua/>
20. Експертно-дослідна служба України. URL: <https://ua-expert.com/ua/>
21. Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. URL : <http://magazine.faaf.org.ua>
22. Вісник. Офіційно про податки. URL: <http://www.visnuk.com.ua/>
23. Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL : <http://nbuv.gov.ua>
24. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/str_ust_inst
25. Експертна служба МВС України. URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua/>

26. Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності. URL: <http://www.intelect.org.ua/content/koordynaciyna-rada-z-problem-sudovoyi-ekspertyzypryministerstvi-yustyciyi-ukrayiny>
27. Реєстр атестованих судових експертів. URL: <https://rase.minjust.gov.ua/>
28. Реєстр методик проведення судових експертиз. URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua>
29. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

Навчально-методичне видання

Автор: Сафарова Анна Таджидінівна

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Методичні рекомендації до практичних занять

Друкується в авторській редакції

Підп. до друку __. __. 2025. Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс New Roman. Ум. друк. арк. 1,37
Тираж 50 прим.